

underkapitler og hele 43 forfattere har bidratt. Tema for hoveddelene er: hjerne-skade og sentral nevropatisk smerte; smer-temekanismer; nevrologiske endringer ved nevropatiske smerter; behandling; fremtidige utfordringer. Det er få illustrasjoner, figurer og tabeller. Innholdet favner bredt. Det er kapitler om cellulære og neuroimmunologiske mekanismer og dyremodeller samt kapitler om lidelse kontra smerte, differensialdiagnoser, avansert behandling og retningslinjer for behandling.

I forordet peker redaktørene på at sentrale nevropatiske smerter etter hjerneslag er utbredt, men at det er utført forholdsvis lite forskning om tilstanden. Dette er ingen lærebok eller innføring i praktisk håndtering av nevropatiske smerter. Til det er flere av kapitlene altfor detaljerte. Noen av kapitlene likner resultatdelen av vitenskapelige publikasjoner. I mange kapitler diskuteres funn fra basalforskning og deskriptive studier og det reises interessante hypoteser om mekanismer, undersøkelser og behandling. Hvert kapittel etterfølges av en omfattende referanseliste. Tabeller, figurer og illustrasjoner er stort sett bra bortsett fra et par MR-bilder som er helt forvrengt.

Boken er god for den som ønsker å få oppdatert og detaljert kunnskap om sentrale nevropatiske smerter etter hjerneslag. Den retter seg nok imidlertid først og fremst mot den forskningsinteresserte leser. For den mer klinisk orienterte anbefales nye utgaver av gode sentrale generelle oppslagsverk i nevrologi.

Ole Morten Rønning
Neurologisk avdeling
Akershus universitetssykehus

Oversiktlig om ulykker i trafikken

Burke MP.
Forensic medical investigation of motor vehicle incidents
217 s, ill. Boca Raton, FL: CRC Press, 2007.
Pris USD 100
ISBN 978-0-8493-7859-1

Dette er en kort, oversiktlig innføring i rettsmedisinske aspekter ved trafikkulykker. Det synes ikke å være en definert målgruppe – umiddelbart noe som kan virke som en ulempe, men etter hvert fremtrer likevel fordelene. Stof-

fet er delt inn i ti kapitler, med tre appendiks på slutten. I kapitlene omtales, kort og

konsist, de ulike aspektene ved dødsfall i trafikken. Relativt rikt illustrert med svart-hvitt bilder gjennomgås tekniske aspekter fra trafiksikkerhet og bilteknisk kunnskap, ulykkesårsaker inkludert medisinske årsaker, rettsmedisinsk klassifisering av skader, skadetype og omfang både på bilførere, passasjerer og fotgjengere, ulikheter ved tungtrafikk og lette kjøretøy, postmortemundersøkelse og dødsårsak, og toksikologiske aspekter. I appendiksene presenteres en strukturert gjennomgang av åstedundersøkelse, undersøkelse av kjøretøyet, og ulykkesrekonstruksjon. Kapitlene avsluttes med referanser som synes oppdaterte, i tillegg til liste med anbefalt litteratur for hvert under tema.

Fra et ikke-rettsmedisinsk ståsted synes boken å være informativ og matnyttig for dem som ikke ønsker detaljkunnskap innen undertemaene. Enkelte svakheter foreligger likevel. En del av kunnskapen og bakgrunnsdataene er basert på australske data og rapporter, noe som ikke alltid gir en direkte overføringsverdi til nordiske forhold. Enkelte vanlig brukte skåringsverktøy ved ulykker, som Injury Severity Score (ISS), er overfladisk beskrevet, men det er ikke kommentert hvorvidt dette kan/skal la seg bruke i rettsmedisinsk sammenheng/forskning. En del av den kliniske informasjonen, som bukskader, er veldig overfladisk beskrevet, og nyrene er eksempelvis ikke nevnt som mulig sete for organskade her. Det er likevel bra at forfatteren har fått med seg prinsipper som *damage control surgery*, om enn ikke i detalj. For erfarne rettsmedisinere er denne boken kanskje for knapp – jeg vil likevel tro at de fleste her finner noe av interesse, spesielt de som er i utdanning.

På knappe 200 sider presenteres således tilgjengelig informasjon for så vel rettsmedisinere som patologer, og også for politibetjenter, krimteknikere, ingeniører som arbeider med sikkerhetsutstyr, og klinikere som ønsker seg en overkommelig innføring i disse temaene. Det er tross alt ikke veldig uvanlige hendelser og funn som omtales – og boken kan også være nyttig i distrikter og på steder hvor rettsmedisineren ikke holder til like rundt hjørnet. Den kan også være en hensiktsmessig introduksjon for forskere som ønsker å sette seg inn i problematikken rundt dødsfall i veitrafikken, enten fra et klinisk eller fra et samfunnsmedisinsk perspektiv.

Kjetil Søreide
Forskningsgruppe for akutt kritisk syke
Stavanger universitetssjukehus

Eldre kvinner – er de så forskjellige fra alle andre?

Rees M, Keith LG, red.
Medical problems in women over 70
When normative treatment plans do not apply.
247 s, tab, ill. Oxon: Informa Healthcare, 2007.
Pris GBP 65
ISBN 978-0-415-37352-4

Redaktørene Margaret Rees, med tittel «reader in reproductive medicine», og Louis G. Keith, professor emeritus i gynekologi, tok initiativ til denne boken for å dekke noe av behovet for vitenskapelig basert

kunnskap om denne pasientgruppen. Boken er en artikkelsamling med forfattere hovedsakelig fra USA og Storbritannia, men det er også ett norsk bidrag fra Liv Wergeland Sørbye som skriver om omsorgstjenester.

Bakgrunnen er at kvinner over 70 år utgjør en stor pasientgruppe som er stadig voksende, mens lite forskning som ligger til grunn for medisinsk praksis, er utført på denne gruppen.

Det er i alderen 70 år og oppover at aldersforandringene som har konsekvenser for helse-tilstanden, virkelig setter inn. Gruppen det dreier seg om er svært heterogen, med spreke kvinner lite preget av alderdom i den ene enden og svært skrøpelige og multisyke gamle kvinner i den andre. De eldste og yngste kvinnene innen denne aldersgruppen representerer også forskjellige kohorter når det gjelder kvinneverole og sosioøkonomisk uavhengighet. Generalisering vil derfor alltid gi et feilaktig bilde. Å fremstille fakta korrekt og nyansert er dermed en stor utfordring i en bok som denne. Når det gjelder fokus på kjønn er det enklere. Kvinner i alle aldre har sine egne helseproblemer sammenliknet med menn. Dette gjelder særlig kjønns spesifikke problemer knyttet til kvinnelige genitalia og bryster, men også forskjell i forekomst og sykdomspresentasjon av viktige sykdommer som osteoporose og koronarsykdom.

Mange av kapitlene er absolutt leseverdige for en geriatrer som meg. Dette gjelder blant annet kapitlet om helseeffekter hos eldre fra varme og kulde. Her er kjønnsforskjellen viet tilstrekkelig oppmerksomhet, men kapitlet omhandler også de samme problemene hos menn. Det gis knappe oversikter over de viktigste helseproblemene hos eldre, så som fall og osteoporotiske frakturer, hjertesykdom og slag, demens og depresjon. Disse kapitlene kan på ingen måte erstatte lærebøker i geriatri, men gir viktige poenger som gjelder kjønnsforskjeller. Bokens sterkeste side er omtalen av urogenital aldring og eldre kvinners gyne-

kologiske problemer. Dette er nyttig lesing for en geriatr og sikkert også for allmennleger.

I den delen som omhandler helsetjenester, har daghospitalet fått uforholdsmessig stor plass. Oversiktene over helse-tjenester for eldre i forskjellige land er interessant, men vil ha liten praktisk nytte for norske leger i den kliniske hverdag.

Boken kan anbefales for allmennleger som har mange eldre kvinnelige pasienter. Den kan også være interessant for geriatre og andre spesialister som har kontakt med pasientgruppen fordi det gis en poengtert fremstilling av kjønnsforskjeller og en god oversikt over vitenskapelig baserte kunnskaper innen viktige kliniske områder.

I relativt liten grad har man lyktes å få frem den store variasjonen når det gjelder helse, funksjon og levekår for pasientgruppen, og dette er ingen fyldig lærebok om eldre kvinners helseproblemer.

Anette Hylan Ranhoff
Medisinsk avdeling
Diakonhjemmet sykehus
Oslo

Nyttig og nødvendig for forfattere, redaktører og fagvurderere

Lang TA, Secic M.

How to report statistics in medicine

Annotated guidelines for authors, editors and reviewers. 2. utg. 440 s, tab, ill.
London: RSM Press, 2006. Pris GBP 35
ISBN 978-1-930513-69-3

Målgruppen forklarer i undertittelen: alle som er involvert i prosessen med å presentere medisinsk forskning på en oversiktlig og forståelig måte. Således er det endelige målet selve leseren av en forskningsartikkel.

Boken er ment å være en veileder i fortolkning og presentasjon av hva som ble gjort, hva man fant og hva det egentlig betyr. Forutsetningen er at man på forhånd har noe kjennskap til studiedesign og statistiske analyser. God presentasjon forutsetter imidlertid god planlegging, noe som kan utnyttes gjensidig gjennom denne teksten.

Førsteutgaven ble publisert i 1997 og er blitt et standardverk for presentasjon og fortolkning av statistiske analyser og resultater. At den kommer i ny utgave, beror først og fremst på en enorm etterspørsel, men også på enkelte endringer i tiden, noe som forfatterne har tatt høyde for.

Forfatterne for seg de vanligste statistiske metodene i medisinsk forskning, de viktigste typer forskningsdesign (bl.a. eksperimentelle studier, randomiserte kontrollerte studier, kohortstudier, pasient-kontroll-studier og tverrsnittsstudier) og såkalte integrerte forskningsmetoder som kombinerer bruken av flere studiedesigner (systematiske oversikter, metaanalyser og økonomiske analyser). Det gis nyttig veiledning for god presentasjon av effektive og informative tabeller og figurer. Dette blir dessverre ofte oversett! Statistisk terminologi og tester omtales enkelt og konsist, med over 550 søkeord. I flere vedheng omtales regler for å presentere tallverdier i tekst, matematiske symboler og statistiske noter. Det er en rekke referanser til andre retningslinjer og nettbaserte veiledere innen temaet. Her omtales også vanlige feilkilder, konfusering og skjevhet (bias) i medisinsk forskning. En detaljert indeks gjør enkelttemaene lett tilgjengelige.

Boken er usedvanlig velskrevet, med enkelt språk og lite detaljer, uten bruk av kompliserende formler og matematiske utgreiinger, men med gode illustrasjoner og oppdaterte referanser. Den fortjener å brukes – ikke bare som en livbøye ved truende statistisk havari, men som en daglig los for alle som leser, skriver, evaluerer og redigerer medisinske forskningsarbeider. Den bør finnes på forfatterens skrivebord og redaktørens pult.

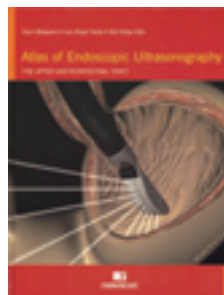
Kjetil Søreide
Kirurgisk avdeling
Stavanger universitetssykehus

Praksisnært atlas i endoskopisk ultralyd

Ødegaard S, Nesje LB, Gilja OH.

Atlas of endoscopic ultrasonography

The upper gastrointestinal tract. 208 s, ill.
Bergen: Fagbokforlaget, 2007. Pris NOK 479
ISBN 978-82-450-0335-2

Det finnes noen lærebøker om endoskopisk ultralyd (EUS) på markedet, men nesten ingen atlas. Forfatterne er kjent fra Nasjonalt senter for ultralyd, har drevet ultralydrelatert forskning og arrangert utdanningskurs i 20 år, og har nå også utgitt et endoskopisk ultralyd-atlas som er en bildemessig innføring i metoden.

Boken er solid innbundet og trykt på glanset papir med bra bildeklaritet. På 120 av de 208 sidene er nær 1 000 bilder presentert med forklarende tekst på engelsk.

Atlasdelen følger anatomien i mage-tarmkanalen. Bildene er ordnet i kapitler som omhandler oesophagus og medias-tinum, ventrikel, duodenum, galleveier og pancreas. Det er rikelig med bilder som viser karakteristiske funn som trengs for å stille diagnoser og for å inndelegge maligne funn i henholdt til TNM-klassifikasjon.

Forfatterne omtaler forholdsvis kort (på 19 sider) fysiske grunnlag, forskjellige metoder som lineær og radiell skanning, miniprobe, og tredimensjonal endoskopisk ultralyd. Vanlige metodeproblemer ved bruk av denne typen ultralyd omtales også. Metoden er videre implementert i det diagnostiske spekteret ved moderne gastroenterologi. Det er listet opp 214 publiserte artikler som er oppdatert til og med 2006, og som inneholder de vesentlige artikler som befatter seg med metoden. Innledning avslutter med en samling anbefalt læreboklitteratur hvor så godt som alle relevante lærebøker i Europa er nevnt.

Mindre viktig for leger som begynner med slike ultralydundørsøkelser er intervensjoner, som finnålsbiopsi og operativ endoskopisk ultralyd, og nyere teknikker, som 3D-fremstilling og elastografi som er ett av forfatterens forskningsområder. Dette blir derfor bare kort omtalt på seks sider. Kontrastmiddelsterket endoskopisk ultralyd blir ikke omtalt.

Avslutningsvis er det en samling av utvalgte endoskopiske fargebilder eller fargekodet duplekssonografi av funn ved endoskopisk ultralyd, som vist i atlasdelen, samt en kort innholdsfortegnelse.

Boken er meget velegnet for å bli kjent med viktige funn og bilder med denne undersøkelsesmetoden. Atlasen bør finnes lett tilgjengelig på enhver endoskopisk ultralyd-lab. Man kan så konsultere boken i forkant av undersøkelsen slik at man har klart for seg hva man skal være oppmerksom på og hva man må se nøye etter. Utover dette kan man bruke atlasen til å «trene» på å se forandringer med endosonografens blikk. At fargebildene med endoskopiske og duplekssonografiske bilder ble satt på slutten av boken, og ikke der hvor tilsvarende funn ble omtalt i atlasdelen, virker noe upraktisk fordi det betyr at man må bla noe frem og tilbake. Dette er likefullt en meget brukbar bok til en hyggelig pris.

Wolfgang Lindemburger
Gastroenterologisk seksjon
Medisinsk klinikk
Sørlandet sykehus Arendal